

**Stop
Wapenhandel**

Utrecht, 20 oktober 2016

Geacht Kamerlid,

Dinsdag 25 oktober debatteert uw Kamer met de regering over het Nederlands wapenexportbeleid 2015. Onderstaande organisaties vragen graag uw aandacht voor enkele belangrijke punten.

Jemen Sinds de start van het conflict in Jemen worden alle strijdende partijen beschuldigd van het schenden van mensenrechten en het internationaal humanitair recht, zoals gebruik van explosieve wapens in bewoonde gebieden, op ziekenhuizen, markten en scholen. Zeer recent vielen bij luchtbombardementen van de door Saoedi-Arabië geleide coalitie op een begrafenis zeker 140 doden en vele honderden gewonden.¹ Sinds het begin van de oorlog in maart 2015 zijn zeker 4.125 burgers gedood en 7.207 gewond geraakt door het geweld. Meer dan 3 miljoen mensen zijn gedwongen te vluchten en meer dan 80% van de bevolking is inmiddels afhankelijk van humanitaire hulp om te overleven. De Nederlandse regering heeft zich het afgelopen jaar meermaals sterk gemaakt voor een grondig en onafhankelijk internationaal onderzoek naar schendingen van het internationaal recht in Jemen.

Hoewel de Nederlandse regering niet betrokken is bij de militaire campagne in Jemen, zijn wel wapens geleverd aan diverse landen die betrokken zijn bij de oorlog in Jemen.² Het gaat om (onderdelen van) wapens als houwitsers, gevechtsvliegtuigen, communicatiesystemen voor tanks, en marine radar- en vuurleidingsystemen die de afgelopen paar jaar geleverd zijn aan onder meer de Jordanië, Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten; landen die militair betrokken zijn bij de coalitie die in Jemen vecht. Naar aanleiding van de aangenomen Kamermotie om een onderzoek naar de inzet van uit Nederland afkomstig militair materieel in Jemen, schrijven ministers Koenders en Ploumen: *“Het kabinet is direct na de aanvaarding van de motie gestart met een onderzoek naar de inzet van door Nederland geleverde militaire goederen tijdens het conflict in Jemen. [...] Gezien de grote tijdsperiode waarin de goederen geleverd zijn, is het op voorhand niet uit te sluiten dat uit Nederland afkomstig militair materieel, dat in het verleden is geleverd, voor de strijd in Jemen is gebruikt.”*³ **Wij vinden het zeer problematisch dat bijna een jaar later dit onderzoek kennelijk nog niet is afgerond en horen graag waarom niet.**

Egypte Het kabinet meent dat de maritieme blokkade bij Jemen belangrijk is om het VN-wapenembargo tegen de Houthi's te handhaven. Het kabinet deelt de zorgen over de gevolgen van de blokkade voor de humanitaire situatie in Jemen en vindt dat handhaving van het embargo op proportionele wijze dient te geschieden.⁴ Tegelijk vindt de regering dat het exportbeleid t.a.v. Jemen niet aangepast dient te worden voor wat betreft marine exporten naar Egypte. **Wij vinden het risico reëel dat marine gerelateerde exporten bijdragen aan mensenrechtenschendingen en de humanitaire crisis in Jemen en roepen daarom de regering op het exportbeleid ten aanzien van Egypte te heroverwegen.**

Verenigde Arabische Emiraten In 2015 gaf Nederland een vergunning voor de export van delen van marineschepen t.w.v. 70 miljoen euro en schrijft daarover dat het “naar aanleiding van de door Saoedi-Arabië geleide interventie in Jemen de toetsing van uitvoervergunningen extra kritisch toe[past] voor militaire goederen die daar kunnen bijdragen aan schendingen van internationaal humanitair recht. Deze extra kritische

¹<http://reliefweb.int/report/yemen/outrageous-attack-funeral-makes-international-investigation-yemen-even-more-vital-zeid>

²<http://www.oxfamnovib.nl/persberichten/oxfam-novib-mogelijk-nederlandse-wapens-in-jemen>

³<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/22054/kst-22054-267>

⁴<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20152016-292.html> en <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20152016-496.html>. Zie ook: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/10/yemen-call-for-suspension-of-arms-transfers-to-coalition-and-accountability-for-war-crimes/>

toetsing is ook toegepast op voorgenoemde delen van patrouillevaartuigen voor de kustwacht van de VAE, die zullen worden ingezet voor verdediging van de territoriale wateren, bescherming van de maritieme infrastructuur, crisisbeheersing en zoek- en reddingsacties.”⁵ Daaruit wordt niet duidelijk hoe Nederland de vergunning ziet in het licht van de maritieme blokkade van Jemen en hoe de effecten die de blokkade heeft op de bevolking, hebben meegespeeld in de risicoanalyse.

Wellicht ten overvloede: Nederland is gebonden aan het Europese Gemeenschappelijk Standpunt omtrent wapenexporten en het VN Wapenhandelsverdrag. Deze verbieden leveranties wanneer de kans groot is dat wapens worden ingezet bij mensenrechtenschendingen en schendingen van het oorlogsrecht. **Ook t.a.v. de VAE vinden wij dat het risico reëel is dat marine gerelateerde exporten bijdragen aan mensenrechtenschendingen in Jemen en roepen daarom de regering op het exportbeleid ten aanzien van de VAE te heroverwegen.**

Saoedi-Arabië De Kamer heeft zich eerder dit jaar in meerderheid uitgesproken voor een strikte toepassing van het wapenexportbeleid en geen vergunningen voor deze goederen naar Saoedi-Arabië goed te keuren zolang er het risico is dat dat militaire en dual-use goederen kunnen worden ingezet voor schendingen van mensenrechten en van het humanitair oorlogsrecht.⁶ Zijn sinds die motie inderdaad geen vergunningen voor Saoedi-Arabië meer goedgekeurd?

De motie verzocht de regering ook “andere lidstaten op te roepen en aan te sporen tot eenzelfde strikte toetsing van de EU-criteria voor wapenexport naar Saudi-Arabië”. Nog altijd gaan een aantal Europese lidstaten door met de export van wapens naar Saoedi-Arabië; zo blijkt uit de meest recente doorvoergegevens dat bijna 95 miljoen stuks Tsjechische munitie nog in januari via de Rotterdamse haven is verscheept.⁷ Wij zijn benieuwd welke inspanningen de regering het afgelopen jaar rondom wapenexporten naar Saoedi-Arabië heeft geleverd, welke lidstaten zijn aangespoord en wat de reactie daarop is geweest. Tevens vragen wij ons af waarom de regering voor de doorvoer van munitie uit Tsjechië naar Saoedi-Arabië geen ad hoc vergunningsplicht heeft opgelegd, gezien het risico dat deze munitie direct bij de oorlog in Jemen zou worden ingezet. **Wij roepen nogmaals op tot een opschorting van de export van wapens naar Saoedi-Arabië, zolang er een risico bestaat dat deze wapens gebruikt kunnen worden voor het schenden van internationaal recht in Jemen. Bovendien roepen wij op tot een actieve lobby naar andere lidstaten, in lijn met de resolutie die het Europees parlement op 25 februari aannam.**

Concluderend doen wij daarom de volgende aanbevelingen:

- Het door de Nederlandse regering uitgevoerde onderzoek naar inzet van Nederlandse wapens in het conflict in Jemen dient zo snel mogelijk naar de Kamer gestuurd te worden.
- Nederland moet in het licht van de oorlog in Jemen het wapenexportbeleid zodanig aanpassen dat geen vergunningen verleend worden voor militaire goederen aan landen die betrokken zijn bij het conflict in Jemen, en wanneer de kans reëel is dat die goederen kunnen bijdragen aan mensenrechtenschendingen of schendingen van het oorlogsrecht.
- Nederland moet in Europees verband het initiatief nemen om een EU-wapenembargo tegen Saoedi-Arabië te agenderen.

Met vriendelijke groet,

Wendela de Vries, Stop Wapenhandel
Annick van Lookeren Campagne, Oxfam Novib
Nicole Sprokel, Amnesty International
Frank Slijper, PAX

⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-22054-277.html>

⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/22054/kst-22054-273>

⁷ Zie doorvoermeldingen 21 januari 2016:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2016/10/01/overzicht-doorvoer-militaire-goederen/overzicht-ml-doorvoer-cumulatief.csv>